

На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ПРАВИЛА ЗА ФЛЕКСИБИЛНО
КОРИШЋЕЊЕ ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА**

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овај правилник, у оквиру Јединственог европског неба, прописује јачање и хармонизацију примјене концепта флексибилног коришћења ваздушног простора у складу са чланом 2. став (1) тачка (з) Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20) како би се олакшало управљање ваздушним простором и управљање ваздушним саобраћајем у оквиру заједничке транспортне политике.
- (2) Овај правилник посебно успоставља правила којим се обезбјеђује боља сарадња између цивилних и војних субјеката одговорних за управљање ваздушним простором који је оперативан у ваздушном простору под надлежношћу Босне и Херцеговине.
- (3) Овим правилником преузимају се одредбе Уредбе Комисије (ЕЗ), број 2150/2005 од 23. децембра 2005. године, о утврђивању заједничких правила за флексибилно коришћење ваздушног простора.
- (4) Навођење одредаба уредбе из става (3) овог члана врши се искључиво у сврху праћења и информисања о преузимању правне тековине Европске уније у законодавство Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Дефиниције)

- (1) За потребе овог правилника примјењују се дефиниције и појмови из члана 2. Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20).
- (2) Независно од става (1) овог члана, за потребе овог правилника примјењују се следеће дефиниције:
 - а) **јединица за управљање ваздушним простором – АМС** (airspace management cell - АМС) је јединица одговорна за свакодневно управљање ваздушним простором у надлежности једне или више држава;

- б) **резервисани ваздушни простор** (airspace reservation) је дефинисани обим ваздушног простора привремено резервисан за искључиву или специфичну употребу по категоријама корисника;
- ц) **ограничење ваздушног простора** (airspace restriction) је дефинисан обим ваздушног простора у оквиру којег се, на различите начине, у одређеном времену могу изводити активности опасне по лет ваздухоплова (област опасности); или ваздушни простор који се налази изнад копнених подручја или територијалних вода државе, у оквиру којег је лет ваздухоплова ограничен у складу са одређеним наведеним условима (ограничена зона); или ваздушни простор који се налази изнад копнених подручја или територијалних вода државе, у оквиру којег је лет ваздухоплова забрањен (забрањена зона);
- д) **структура ваздушног простора** (airspace structure) је одређени обим ваздушног простора пројектован да обезбједи базбједно и оптимално извођење операција ваздухоплова;
- е) **јединица за пружање услуга у ваздушном саобраћају** – ATS јединица (Air Traffic Services Unit - ATS Unit) је јединица, цивилна или војна, надлежна за пружање услуга у ваздушном саобраћају;
- ф) **цивилно-војна координација** (civil-military coordination) је координација између цивилних и војних страна овлашћених да доносе одлуке и договарају активности;
- г) **војна јединица за контролу ваздушног саобраћаја** (controlling military unit) је свака стална или мобилна војна јединица која управља војним ваздушним саобраћајем и/или обавља друге активности које, због своје специфичне природе, могу захтијевати резервацију или ограничење ваздушног простора;
- х) **прекогранични ваздушни простор** (cross-border airspace) је структура ваздушног простора која се протеже преко државних граница и/или граница области информисања у лету;
- и) **намјера лета** (flight intention) је путања лета и припадајући подаци о лету који описују планирану путању лета до одређеног тренутка;
- ј) **путања лета** (flight path) је путања ваздухоплова кроз ваздух, дефинисана у три димензије;
- к) **стварно вријеме** (real-time) је тачно вријеме током којег се одређени процес или догађај дешава;
- л) **раздвајање** (separation) је размак између ваздухоплова, нивоа или стаза;
- м) **корисници** (users) су цивилни или војни ваздухоплови који изводе операције у ваздуху као и све друге стране које захтијевају ваздушни простор.

Члан 3. (Принципи)

Концепт флексибилног коришћења ваздушног простора регулисан је сљедећим принципима:

- а) координација између цивилних и војних органа је организована на стратешком, предтактичком и тактичком нивоу управљања ваздушним простором кроз успостављање споразума и поступака како би се повећала безбједност и капацитет ваздушног простора, и побољшала

ефикасност и флексибилност операција ваздухоплова;

- б) усклађеност између управљања ваздушним простором, управљања протоком ваздушног саобраћаја и свих услуга у ваздушном саобраћају се успоставља и одржава на три нивоа управљања ваздушним саобраћајем наведеним у тачки а) овог члана како би се, на добробит свих корисника, обезбједила ефикасност у планирању, додјели и коришћењу ваздушног простора;
- ц) резервација ваздушног простора за искључиву или специфичну употребу категорија корисника је привремене природе, примјењује се само током ограничених временских периода на основу стварне употребе, а укида се чим престане активност која је била узрок њеног успостављања;
- д) надлежни органи Босне и Херцеговине развијају сарадњу са циљем ефикасне и досљедне примјене концепта флексибилног коришћења ваздушног простора преко државних граница и/или граница области информисања у лету, посвећујући посебну пажњу прекограничним активностима; ова сарадња покрива сва релевантна правна, оперативна и техничка питања;
- е) јединице за пружање услуга у ваздушном саобраћају и корисници употребљавају расположиви ваздушни простор на најбољи могући начин.

Члан 4.

(Стратешко управљање ваздушним простором - ниво 1)

- (1) У складу са чланом 22. Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18) и Политиком управљања ваздушним простором БиХ ("Службени гласник БиХ", број 60/18), Комитет за управљање ваздушним простором је надлежно тијело Босне и Херцеговине за управљање ваздушним простором на стратешком нивоу.
- (2) Комитет за управљање ваздушним простором извршава сљедеће задатке:
- а) обезбјеђује свеукупну примјену концепта флексибилног коришћења ваздушног простора на стратешком, предтактичком и тактичком нивоу;
- б) редовно разматра захтјеве корисника;
- ц) одобрава активности које захтијевају резервацију или ограничење ваздушног простора;
- д) утврђује привремене структуре и поступке ваздушног простора како би понудили вишеструке опције за резервацију ваздушног простора и руте ваздушног простора;
- е) успоставља критеријуме и поступке којим се предвиђа стварање и коришћење подесивих бочних и вертикалних граница ваздушног простора неопходних за усклађивање различитих варијација у путањама лета и краткорочних измјена летова;
- ф) врши процјену државних структура ваздушног простора и рутне мреже са циљем планирања поступака и структура флексибилног ваздушног простора;
- г) дефинише посебне услове по којим је надлежност за раздвајање између цивилних и војних летова на јединицама за пружање услуга у ваздушном саобраћају или на војним јединицама за контролу ваздушног саобраћаја;
- х) са сусједним државама развија прекогранично коришћење ваздушног простора гдје је то потребно

- за проток ваздушног саобраћаја и активности корисника;
- и) координише своју политику управљања ваздушним простором са политиком сусједних држава како би заједнички приступили питању коришћења ваздушног простора преко државних граница и/или граница области информисања у лету;
- ј) успоставља структуре ваздушног простора и исте ставља на располагање корисницима, у блиској сарадњи и координацији са сусједним државама, гдје дате структуре ваздушног простора имају значајан утицај на саобраћај преко државних граница и/или граница области информисања у лету, с циљем да се обезбиједи оптимално коришћење ваздушног простора за све кориснике ваздушног простора Босне и Херцеговине;
- к) са сусједним државама успоставља један заједнички скуп стандарда за раздвајање између цивилних и војних летова за потребе прекограничних активности;
- л) утврђује механизме консултација између лица или организација из става (3) овог члана и свих релевантних партнера и организација како би се обезбиједило да се на исправан начин приступи свим захтјевима корисника;
- м) процјењује и прегледа поступке за ваздушни простор и учинак флексибилног коришћења операција у ваздушном простору;
- н) успоставља механизме за архивирање података о захтјевима, додјели и стварном коришћењу структура ваздушног простора за потребе даље анализе и планирања активности.
- (3) Услови из става (1) тачка г) овог члана се документују и узимају се у обзир приликом безбједносне процјене на коју упућује члан 7. овог правилника.
- (4) Комитет за управљање ваздушним простором обавља задатке утврђене у ставу (2) овог члана кроз заједнички цивилно-војни процес.
- (5) Савјет министара Босне и Херцеговине именује чланове Комитета за управљање ваздушним простором у складу са Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18).

Члан 5.

- (Предтактичко управљање ваздушним простором - ниво 2)
- (1) Чланом 23. Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18) успостављена је Јединица за управљање ваздушним простором - АМС за додјелу ваздушног простора у складу са условима и поступцима из члана 4. став (2) овог правилника.
- (2) Правилником о успостављању и организацији Јединице за управљање ваздушним простором ("Службени гласник БиХ", број 9/17) утврђен је рад и састав Јединице за управљање ваздушним простором - АМС (airspace management cell – АМС) којег чине представници цивилних и војних органа.
- (3) У складу са чланом 6. Правилника о успостављању и организацији Јединице за управљање ваздушним простором ("Службени гласник БиХ", број 9/17) обезбијеђен је систем за подршку за рад Јединице за управљање ваздушним простором - АМС.

Члан 6.

- (Тактичко управљање ваздушним простором - ниво 3)
- Чланом 24. Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18) и Правилником о

успостављању и организацији Јединице за управљање ваздушним простором ("Службени гласник БиХ", број 9/17) успостављени су поступци за цивилно-војну координацију с циљем управљања ваздушним простором у реалном времену (ниво 3).

Члан 7.

(Процјена безбједности ваздушне пловидбе)

Како би одржала или унаприједила постојеће нивое безбједности ваздушне пловидбе, Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине обезбјеђује да се, у контексту процеса управљања безбједношћу, спроведе процјена безбједности ваздушне пловидбе, укључујући утврђивање опасности и процјену и смањење ризика, прије него се уведу било какве промјене у операцијама флексибилног коришћења ваздушног простора.

Члан 8.

(Извјештавање)

У складу са чланом 7. Правилника о организацији и коришћењу ваздушног простора у Јединственом европском небу ("Службени гласник БиХ", број 86/23), у годишњем извјештавању о примјени флексибилног коришћења ваздушног простора, Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине обезбјеђује елементе који су детаљно наведени у Анексу I овог правилника.

Члан 9.

(Праћење усклађености)

Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, у складу са својим надлежностима, прати усклађеност са овим правилником путем инспекција, прегледа и безбједносних надзора.

Члан 10.

(Непримјењиве одредбе)

- (1) Непримјењиве одредбе Уредбе Комисије (ЕЗ), број 2150/2005 од 23. децембра 2005. године, о утврђивању заједничких правила за флексибилно коришћење ваздушног простора наведене су у Анексу II овог правилника.
- (2) Одредбе из става (1) овог члана примјењују се након завршетка првог прелазног периода док Босна и Херцеговина не испуни све услове одређене у члану 2. став (1) Протокола II ЕСАА споразума.

Члан 11.

(Престанак важења прописа)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању правила за флексибилно коришћење ваздушног простора ("Службени гласник БиХ", број 79/10).

Члан 12.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-893-7/23

25. децембра 2023. године
Бања Лука

Генерални директор
Чедомир Шушњар, с. р.

АНЕКС I ЛИСТА ЕЛЕМЕНАТА ПОТРЕБНИХ ЗА ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ О ПРИМЈЕНИ ФЛЕКСИБИЛНОГ КОРИШЋЕЊА ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА

- Општи опис државне организације и надлежности на нивоу 1, нивоу 2 и нивоу 3 концепта флексибилног коришћења ваздушног простора.

- Процјена функционисања споразума, поступака и система подршке успостављених на стратешком, предтактичком и тактичком нивоу управљања ваздушним простором. Ова процјена се спроводи у односу на безбједност ваздушне пловидбе, капацитет ваздушног простора, ефикасности и флексибилности операција ваздухоплова свих корисника.
- Проблеми на које се наишло у спровођењу овог правилника, предузете мјере и потреба за промјенама.
- Исход државних инспекција, прегледа и безбједносних надзора.
- Сарадња између Босне и Херцеговине и других држава по питању управљања ваздушним простором и посебно по питању стварања и управљања прекограничним ваздушним простором и прекограничним активностима.

АНЕКС II

НЕПРИМЈЕЊИВЕ ОДРЕДБЕ

Члан 5.

Предтактичко управљање ваздушним простором - ниво 2

2. Двије или више Држава чланица могу успоставити заједничку јединицу за управљање ваздушним простором.